

En gammel Lejekontrakt,

meddelt Historisk Samfund af Købmand *K. Olsen*,
Buerup.

Ved et Tilfælde fandt jeg hos en Husmand her i Byen den neden for aftrykte Lejekontrakt mellem et af Kattrups Lejehuse og Kattrup Hovedgaard. Endskønt den kun er fra 1846, har den allerede en Del historisk Interesse baade som en Illustration til de Tiders Forhold, og til en Sammenligning af Priserne da og nu. For den opvoksende Slægt vil de Forhold og Priser tit være som et Æventyr.

Den, som ikke er lidt fortrolig med Datidens Kaar, vil maaske finde Betingelserne haarde, særlig den korte Opsigelsesfrist. Dog var det yderst sjældent, at en Husmand blev sagt op eller fraflyttede. Derimod var det ret almindeligt, at Husene gik i Arv fra Far til Søn, ofte i flere Slægtled. I det her omhandlede Tilfælde er Huset købt til Ejendom af 3die Generation. De fleste af Kattrup Lejehuse er nu købt til Ejendom, i de allerfleste Tilfælde af Lejeren eller et af dennes Børn.

Der levedes i disse Huse et stille, arbejdsomt Liv, fjærnt fra den store Verdens Larm. Dagen gik med Arbejde paa Gaarden. I den knappe Fritid røgtede man egen Dont. Kravene til Livet var faa og smaa. Mælk, Smør, Ost og Flæsk havde man af egen Produktion. Der blev fedet nogle gode Grise til eget Brug. Kunde eget Korn ikke strække til, var det til at købe paa Gaarden til billig Penge, 3—4—5 Øre pr. Pund. Ofte fik et Par Husmænd Lov til at „rense op“ under

Dampmaskinen; her kunde træffe at blive flere Tønder Sæd til Deling.

Kneb det Husmanden med Halm, var der som Regel saa meget rigeligere paa Gaarden, hvor vedkommende da fik, enten for intet eller for en ringe Betaling. Jeg erindrer endnu i et bestemt Tilfælde for en halv Snes Aar siden, at en Mand fik tilkøbt et mægtigt stort Læs Hvedehalm paa en af Gaardens store Vogne for — 8 Kr.

Der levedes, som sagt, et stille Liv i disse Hjem. Yderst sjældent gik Rejsen uden for Bostavnen. Langt var her jo tillige til Købstæderne, Slagelse og Kalundborg, ca. 3—3½ Mil. For faa Aar siden døde en af Kattrups gamle Husmænd, Niels Christoffersen, nogle og firs Aar gammel. Der fortælles om ham, at han kun é 1 Gang i sit lange Liv havde været i Kalundborg og nogle faa Gange i Hallenslev — det søndre Sogn. Ellers gik Rejsen kun fra Hjem til Arbejdsplads, fra Buerup til Kattrup, Aar ud og Aar ind.

For den, der, som jeg, er kommet fra en anden Egn, falder disse Forhold mere i Øjnene; mange interessante Træk kunne fortælles om det daglige Liv i svundne Tider.

— — —

Nedénstaaende følger nu den gamle Lejekontrakt, som jo nok kan tale for sig selv, men alligevel har jeg forsøgt — efter fattig Evne — at flette en Ramme om den.

Dette Lejehus gik i Arv fra Fader — Jens Larsen — til Søn — Lars Jensen —, derefter til dennes Plejesøn — Jens Peder Christensen —, der nu har købt det til Ejendom. Det har saaledes været i samme Families Besiddelse i over 100 Aar. Et smukt Bevis paa Troskab og Hjemstavnsfølelse hos Almuen.

N° 1 C. 8 tavns Første Klasse
1846 32 Rbd. Sølv

(c)

Lejekontrakt

hvorved jeg

Johann Caspar von Mylius, Herre til Lystrup og Katstrup i Sjælland, Estruplund, Aarupgaard og Mylenborg i Nørre-Jylland, Kongelig Majestæts Kammerherre og Capitaine af Artilleriet.

Herved overdrages i Leje til Lars Jensen af Jersløv, det Hus i Buerup under Katstrup Gods i Sæbye Sogn med tilliggende Jordlod, som i Forening med den af Christen Jensen brugende Huuslod, staar for nyt Matrikuls-Hartkorn upriveligeret Ager og Eng 7 Skpr. 2 Fjdk. $1\frac{3}{4}$ Alb. med Gammelskat 8 Rbd. 3 Mk. 4 Sk., hvoraf nærværende Lejer tilsvare Skatter beregnet til Halvdelen altsaa 3 Skpr. 3 Fjdk. $\frac{7}{8}$ Alb: med Gammelskat 4 Rbd. 1 Mk. 10 Sk., samt af det Huset tilliggende Vænge 1 Fjdk. $1\frac{3}{4}$ Alb., og hvilket sidsi har været bortleiet til Jens Larsen, fra 1ste Mai d. A. af, paa følgende Vitkaar:

1.

Lejeren svarer alle Kongelige Skatter, ordinaire og extraordinare Paabudde, samt Ægt, Arbejde og Onera, som var paa-budne eller hvorefter paabydes af Huus og Hartkorn som oven bemærket, uden nogen Deltagelse af Ejeren i Gammelskat og Landskat eller i nogen anden af Huset med Tilliggende gaaende Skat og Afgift, ligesom og Lejeren betaler Bygningernes Forsikring i Brandkassen, det aarlige Brandkontingent, Bankrente uden Adgang til Udbytte fra Banken som er Herskabet forbeholden, samt i Skriverpenge 2 Mk. Sølv aarlig.

2.

I aarlig Leje af bemeldte Huus og Jordlod forretter Lejeren følgende Pligtarbejde til Hovedgaarden Katstrup: paa egen Kost og med egne Redskaber, naar han derom tilsiges:

2 Dages Arbejde ugentlig ialt 104 Dage der anslaaes til 20 Sk. pr. Dag er 21 Rbd. 4 Mk.
Meier binder river og iøvrigt behandler færdig til Indkjørsel Sæden af 8 Tdr. Land, eller slaaer, river og staksætter færdig til Indkjørsel Græsafgrøden paa det lige Areal, hvilket af Herskabet forlanges hver Tde

Land beregnet til 14,000 □ Alen, hvilket ansættes til 1 Rbd. pr. Tde Land . . .	8 Rbd. " "
Forretter efter Tilsigelse indtil 4 Dage til Klapjagt a 1 Mk. pr. Dag	" " 4 "
Desuden leverer han efter Tilsigelse inden hvert Aars Mortensdag Een Tønde Havre, eller om forlanges istedetfor forretter en gaaende Reise til Kjøbenhavn eller andetsteds af lige Veilængde ansættes til	2 " " "
Saa forretter han og aarlig efter Tilsigelse 4 korte gaaende Rejser paa 3 a 4 Mile eller betaler 3 Mk. pr. Reise	2 " " "
Ligeledes leverer han aarlig efter Tilsigelse 4 Høner eller 8 Kyllinger, hvilket Herskabet vil og 2 Sneese Æg, eller om forlanges betaler samme med 24 Sk. pr. Høne og 1 Mk. pr. Snees Æg	1 " 2 "
Samt vedligeholder han Hegnet fra Hovedgaarden til Carlsbroe, og flytter deraf 10 Favne aarlig, indtil den hele Hegnstrækning er omsat, som ansættes til	4 3 " "

Ialt 40 R. 1 M. „ S.

Yderligere forrettes iøvrigt paa 2 bestemte Dage i Ugen, som tilkendegives ham hvert Aars 1ste Maj og under disse møder han saa tidligt at han hele Dagen kan arbejde lige med Gaardens faste Folk.

3.

Tiender, som er bestemte, tilsvare og udreder Leieren til Vedkommende.

4.

Husets Bygninger der bestaar af 11 Fag er Leieren overleveret i forsvarlig Stand, vedligeholder han stedse saaledes og igjen ved Fratrædelse afleveres uden Mangler: Navnlig paahviler det Leieren aarlig inden Sct. Hansdag at kalke alle udvendige Vægge og Beboelseslejligheden tillige indvendig under en Bøde af 2 Rbd. til Sognets Fattigkasse, samt at male alt udvendigt Tømmer, Vinduer og Døre enten med Oliefarve, eller med Tjære og Bruunrødt og aarligen at omlægge med nyt Langhalm $\frac{1}{10}$ Deel af Tagene.

5.

Ligeledes forpligtes han at drive Jorden tilbørligt samt ind-

rette og forandre sin Driftsmaade saaledes som Herskabet for ham bestemmer, dog at ikkun den halve Agerjord maa være besaaet, imedens den anden halve hviler udlagt med Kløver efter 4 Aars Drift, hvoraf det saa i Mellemaar skal være Bælgsæd samt Kartofler og Hør til eget Husbrug og i de 3 Aar Halmsæd; men ingenlunde Raps eller andre Olievæxter, ei heller Mergel at paaføre Jorden. Han maa ingen Lødsidder indtage uden Tilladelse, ei skjære Tørv paa Husets Tilliggende, eller saae til Halvs, eller bortleje af Jorden, eller afhænde Foder og Gjødning fra Stedet.

6.

Jorden til Huset skal saa efterhaanden som den indtages til Sæd, varligen renses for Stene og disse opsættes i Stengjærder, hvormed Kjøkken- og Frugthaver af ham skal indhegnes og siden Lodden forsaavidt ham tilkommer, samt aarlig anskaffe og plante 10 højstammede Piletræer, 2 Frugttræer og 5 Humlekuler under den Straf som Loven bestemmer for ethvert af sammes Mangel.

7.

Et halvt Aars Opsigelse fra Leierens og et Fjerdingaars Opsigelse fra Ejerens Side kan gensidig finde Sted til Fraflyttelse næstfølgende 1ste Mai, skal Leieren foruden Bygningerne aflevere Jorden tilbørlig behandlet til Vaarsæd og besaaet med behørig Vintersæd, hvis Sæderug godtgøres den fratrædende efter Kapitelstaxt.

8.

Den med Faderen Jens Larsen indgaaede Kontract om fri Bopæl og Aftægt sin og Konens Levetid, holder Sønnen tilbørligt og er iøvrigt Herskabet uvedkommende.

9.

Iøvrigt er Leieren sit Herskab og sammes Betjente, samt forsaavidt det anførte Pligtarbejde angaaer, hvis dette overdrages Hovedgaardens Forpagter, denne hørig og lydlig, og naar ei alt Pligtarbejdet forlanges præsteret, da betales med Penge, hvad som ikke forrettes, være sig Dage. Loddehøstning eller Reiser, i hvilket Fald Ugedagene betales i 1ste og 4de Quartal af Aaret med 1 Mk., 2det Quartal 1 Mk. 8 Sk. og 3die Quartal 2 Mk. pr. Dag.

* * *

Jeg Lars Jensen tilstaaer herved at have indgaaet foranstaaende Kontract i al dens Indhold. Til Bekræftelse have vi oprettet

denne Leie Kontract, hvoraf Originalen forbliver hos Eieren og en bekræftet Genpart overleveres Leieren, underskreven i 2de undertegnede Mænds Overværelse. Som endvidere vedtaget tilføjes, at Leieren skal om forlanges istedetfor det anførte Høstarbejde, forrette om Høsten 24 Dages Arbejde saaledes som for det øvrige Dagsarbejde er bestemt, samt ligeledes aarlig efter Tilsigelse optage Kartofler eller andea Rodfrugt af $\frac{1}{2}$ Td. Land gammelt Maal imod herfor at erholde $\frac{1}{10}$ af Udbyttet eller 4 Sk. pr. optagen Tønde, hvilket Eieren bestemmer.

Kattrup, d. 31. December 1846.

Paa Kammerherre von Mylius Vegne

Lars Jensen,

Bernstorff.

m. f. P.

Til Vitterlighed

Anders Sørensen.

Chr. Søeborg.